

אכזר

חבל

המלח

שש האשמות המורדות הטיח העור לט הזה בפני האחראים למשקהמים של המדינה. שש האשמות מפורטות לפרטי פרטיהן, מוכחות וממוסמכות. כל אחת מהן היתה מספיקה, במדינה נורמלית, להביא לי פטוריו המיידים של כל הנוגע בדבר. השבוע נאותר הנאשמים להגיב. הם בחרו לעצמם את הבמה הנוחה ביותר: סימפוזיון של היומון הארץ. הידוע מזה שנים כעתון החצר של מר ד"ר. שני נאשמים (אהרון וינר ומשה ד"ר) הופיעו בעצמם. שני נאשמים אחרים (לוי אשכול ופנחס ספיר) הופיעו באמצעות באיכות, ד"ר רענן וייץ. מה הסיבו הנאשמים להאשמות הספציפיות — ניהול מדיניות-מים הרפתקנית, ביז בוז שלישי מפוטנציאל המים של ישראל, ביובו 600 מיליון ל"י, סיכון כלכלת ה-מדינה, סיכון החקלאות, סיכון התעשייה והאוקולוסיה העירונית, סיכון הפוטנציאל ה-נותר והסתרת המצב?

שום דבר לא. הם מילאו פיהם מים.
הדבר כמעט ולא ייאמן. אבל זו עובדה: אף לאחת מן האשמות המוחשיות לא היתה בפי הנאשמים תשובה כלשהי. שום תשובה — אלא רק סיסמות נבובות, הצ' סדקיות עלובות, האשמות הרדיות. ובעי-קר: האשמות כלפי הטבע של ארץ-ישראל, המתנכר להם באכזריות. הוא אשם בכל. תוך כדי כך הוסיפו לשש האשמות ה-קודמות האשמה שביעית, שהיא אולי ה-חמורה ביותר: הפקרות.

כי זהו הרושם הברור, המתגבש בלב כל אדם שיש לו הסבלנות העילאית הדרושה לקריאת מבול אינסופי זה של מילים:
לאיש מן האחראים אין ידועה מינימאליות על הנתונים שבהם הוא עוסק.

לא זו בלבד שהם סותרים איש את דברי רעהו לגבי עובדות-היסוד, לגבי המספרים, ולגבי ההערכות. כל אחד מהם סותר גם את הערכותיו הקודמות של עצמו. הרייכות כולו התנהל במישור של ניחושים, השערות סתמיות, אומדנות גסות. הדבר מצלצל כבדיחה גסה. אבל זוהי ה-מציאות: הלכו להם כמה אגשים טובים, שאיש מהם אינו מומחה, והקימו את ה-מיפעל הגדול ביותר בארץ. ללא מחקר כל-שהו, ללא בדיקה מדעית וטכנולוגית, אבל בבטחון עצמי עילאי — הלכו ושיחקו להם ברכוש העליון של האומה הזאת — הטבע של ארץ-ישראל.

והטבע של ארץ-ישראל בעט כי אחוריהם, בזילזול ריבוני, כאבא

המייסד ילדים סרבנים.

מפעיהירן גידון במוסדות הישוב

מכבר בשנת 1940. מדינת-ישראל ניגשה לתיכונן בשנת 1949. בשנת 1955 הוחלפה תוכנית-הירדן בתוכנית-הכינרת, והחלו בי ביצוע המוביל. בפברואר 1956 אושר התיכ' נון הכללי. בסוף 1957 הוחלל ביצוע תוכי-נית-הכינרת.

מאז עברו שש שנים.

במשך שש שנים התנהלה העבודה, הוצאו למעלה מ-300 מיליוני לירות.

תוח של המדינה, היה בבחינת משחק פוקר. ובתוך קופת מישחק הפוקר הזה אין מוג' חים רק כ-600 מיליון ל"י (שהם כ-1200 ל"י מכיסו של כל בעל-משפחה במדינה, סכום המגיע כמעט לשכרו הממוצע במשך ארבעה חודשים).

בקופה מונח הקיום הפיסי של המדינה. כי השחתת אוצרות-הי-מים מסכנת את עצם אפשרות קיומה של אוכלוסיית ישראל.

האם שיטה זו מבהילה? האם היא מסמרת את שערות ראשך? לדעתו של ש-החקלאות אין היא צריכה להראי איש. אומר מר ד"ר:

כך זה צריך להיות.

יש לו אפילו שם מצלצל לשיטה זו. הוא קורא לה "השיטה האמפירית". בעברית פשוטה: השיטה הנסיונית. אין צורך להיעזר במדע, במחקר מעבדתי, בנסיונות-לדוגמה, בתיכונן אלטרנטיבי, ב-מחשב אלקטרוני.

צריכים פשוט לעשות. הולך — טוב. לא הולך — מנסים משהו אחר.

ואם תוך כדי כך מתחילים לתוך האדמה עשרה מיליון, מאה מיליון או אלף מיליון ל"י — מה אפשר לעשות? כה אמר ד"ר: "אין דרך אחרת".

מר ד"ר אינו מהסס גם להדגים את גיש-תו. בדברו על הביזיון הנורא של אגם בית-נטופה, הוא אמר:

"כשהתחילו את המיפעל (של המוביל ה-ארצי) התבססו על אגם בית-נטופה. אבל כ-אשר בדקו את הדבר מבחינה גיאולוגית, ובאיפן מעשי, ראו שזו איננה דרך. אז לקחו את הכינרת כמאגר. ה-ת-ב-ר-ר שיש בעיות (בכינרת). אין דרך אחרת".

בעברית עוד יותר פשוטה: הכינו תוכי-נית שבה נועד תפקיד מרכזי לאגם, שהיה צריך להיחצר בעמק בית-נטופה. איש לא טרח לבדוק את האדמה, אם היא מתאימה לכך או לאו. לא נערך ניסוי מוקדם, לא נערך מחקר מעבדתי. פשוט ניגשו לביצוע. גירשו את התושבים הערביים בכוח-הזרוע.

מיליונים. כמעט גמרו את המיפ' על. ואז "נתברר" (איוז מילה נח' מדה!) שיש "בעיות". בעיות הי עלולות להביא כלייה על החקל אות.

כדי לעמוד על המנטאליות המיוחדת-במינה של הביצועים הרטוב, מוטב לצטט כמה מדברי האחראים, שהושמעו בי-אותו סימפוזיון. לא כדי לעמוד על תוכנם. ה-ת-ו-כ-ן אינו חשוב, כי איש לא אמר דבר לגבי ההאשמות המעשיות. אלא כדי לעמוד על ה-ס-י-ג-ו-ן. הרשיתי לעצמי להרגיש את המילים, שהן הקובעות מבחינה זו:

● משה ד"ר, על ייקור המים המאיים על קיום הפרדסנות: "לא צריך להיבהל מכך שהמים יהיו קצת יותר יקרים. זה לא נורא".

● אהרון וינר, מנהל תה"ל: "אייאפ' שר היה לצפות לאקלים כמו שהיה בחמש השנים האחרונות. לא יכולנו לצפות ל-חמש השנים האחרונות." אוי לתוכנית ש-אקלים הארץ יכול להביא לה אפתעות!

● הנ"ל, על כמויות המים: "יותר מ-אשר נתונים על העבר אין לנו... אני חושב שהשיטה המדעית ביותר היא לשאול את הכרואים כנגב".

● הנ"ל, על המליחות בכינרת: "הבעיה מסוכנת מאוד... עשינו מחקר אינטנ-סיבי מאוד ושכנענו את השר להקציב לזה בשלוש השנים האחרונות כשני מיליון ל"י-רות. אנתו היום התקדמנו מאוד בידועה שלנו. אך נשאר עוד איראזה נעלמים".

● משמע: המחקר ה"אינטנסיבי" לא קדם ל-התחלת המיפעל, אלא התחיל שלוש שנים אחרי התחלת הביצוע!

● הנ"ל, על המעיינות התת-מימיים ה-גורמים, כביכול, למליחות הכינרת (דבר ש-לא הוכח כלל!): "אייאפ'ר לעולם לדעת אם מצאנו את כולם". וכן הלאה: "הבעיה היא איך בדיוק לשאוב... היות ומעיי-נות ניגלו רק בשנה-שנתיים האחר-יות".

● משמע: חמש שנים אחרי התחלת מפעל-הכינרת גילו שיש בה מעיינות מלוחים! הנ"ל, על הניל: "אני בטוח שבצורה זו או אחרת נתגבר גם על המעיינות

או בינתיים תשתמש בזה להשקאה!

התת-מימיים. משמע: לא ברור איך. אבל יש תקוה.

● רענן וייץ, ראש מחלקת ההתיישבות: "אני חושב שאנחנו נמצאים בתהליך של הולדת מים מופקים באמצעות התמלה... רשאים אנתנו להניח כי גורם המים לא יהיה עוד מיכשול על דרך החקלאות בעתיד. אם הנחת-יסוד זו נכונה... משמע: מר וייץ בונה תוכנית לאומית חדשה על אמר-נה בתהליך שאינו אלא תקוה, ושלא נוסה עדיין בשום מקום בעולם.

● הנ"ל: "הייתי חבר בהעדת-נפתלי (ש-החליטה על תוכנית המוביל) והייתי חבר (המשך בעמוד 14)

מילאו את העמק במים. המים חילחו — ועימם המיליונים שהושקעו בתוכנית זו. **כך נרכש "הנסיון". אגם-נטופה נגמר.**

אחר-כך העבירו את התוכנית ליס-כינרת. לא בדקו את המליחות. לא מדדו את מלי-חות המים בכניסה לאגם וביציאה ממנו. לא טרחו לבדוק מניין באה המליחות, ומה אפ-שר לעשות נגדה. מתקבל הרושם כי איש מן האחראים גם לא התרחק אי-פעם במי-הכינרת — שהרי אחרת היה מרגיש שהמים מלוחים.

ניגשו לביצוע. השקיעו מאות

החורש צריך היה השלב הראשון של ה-מיפעל להסתים. המים היו כבר זורמים עתה במוביל, לולא נידחה הסיום בשנה.

ועכשיו באים האחראים ואומרים לנו, כי חיוך מלבב של תום-לב: "אין לנו מושג על הנתונים, יש מליחות. איננו יודעים מניין היא באה. איננו יודעים איך למנוע אותה. איננו יודעים עד כמה היא תזיק".

הם לא אמרו זאת לפני התחית לת התיכונן, כנושא למחקר. הם אומרים זאת אחרי המועד שנקבע לגמר הביצוע.

משמע: המיפעל כולו, גדול מפעלי הפי-